

2022-004

Archeologienota Waarschoot Molenstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

20-1-2022

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Waarschoot Molenstraat (deelgemeente van Lievegem, provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 3264,10m² groot, heeft een bijna rechthoekige vorm en is noordwest-zuidoost georiënteerd. Het grenst in het zuidwesten aan de Molenstraat. Het terrein is onbebouwd en met gras begroeid.

Het plangebied is ca. 1,2km ten zuidoosten van de kerk van Waarschoot gelegen. Iets ten zuidoosten van het terrein bevindt zich het kruispunt van de Molenstraat met de straat Arisdonk, wat ook de naam is van het gehucht langs deze straat. Dit gehucht werd voor het eerst vermeld in 1350. Cartografische bronnen geven meer info over de ontwikkeling van het plangebied sinds eind 18de eeuw. De oudste relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit ca. 1777. Het plangebied is niet bebouwd en in gebruik als landbouwgrond, het maakt deel uit van een grotere landbouwzone, verdeeld in kleine percelen, tussen het gehucht Arisdonk in het zuidoosten en de kern van Waarschoot in het noordwesten. De Molenstraat is reeds aanwezig, als onbebouwde verbindingssas tussen Arisdonk en Waarschoot; ter hoogte van het plangebied is het niet meer dan een aarden weg. De molen die zijn naam gaf aan de straat bevindt zich nabij de kern van Waarschoot. Het Klein Brakeleike is niet afgebeeld op de Ferrariskaart, wat doet vermoeden dat deze waterloop dan nog niet was aangelegd. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is deze wel afgebeeld. Het plangebied blijft doorheen de 19de en 20ste eeuw onbebouwd, en is op heden nog steeds landbouwgrond. De Molenstraat blijft lange tijd onbebouwd, ook op de topografische kaart van 1911 is dit nog steeds het geval; wel wordt de straat nadien wat rechtgetrokken, de nieuwe loop is later aangebracht op de Atlas der Buurtwegen. Op de luchtfoto van 2000-2003 is in de zuidoosthoek een anomalie te zien, het lijkt alsof er op dat moment grond gestockeerd was in deze zone van het terrein. Grootschalige bodemverstoringen lijken er sinds 1777 evenwel niet te hebben plaatsgevonden op het terrein.

De kern van Waarschoot ontwikkelde zich op het punt waar een west-oost georiënteerde zandrug samenkomt met een noord-zuid georiënteerde rug. De gronden ten oosten ervan zijn lager gelegen, en worden doorsneden door enkele nog lager gelegen zones. Het plangebied is gelegen in zo'n langgerekte, nog lagere gelegen zone; net ten zuidoosten ervan en evenwijdig eraan ontwikkelde de straat en het gehucht Arisdonk zich op de hogere afgrenzing van de depressie. In deze lagere zone werd het Klein Brakeleike uitgegraven, een gracht die zich net ten zuidoosten van het terrein bevindt. Deze waterloop werd vermoedelijk eind 18de-begin 19de eeuw aangelegd ter ontwatering van de depressie, evenwijdig aan Arisdonk, en loopt verder naar het zuidwesten in de Lieve. Het maaiveld van het plangebied is rond +6,40 à +6,50m gelegen, aan straatzijde loopt dit iets op tot ca. +6,90m TAW. De bebouwde gronden in de nabijheid zijn duidelijk hoger gelegen. Bodemkundig is op het plangebied een natte zandleembodem zonder profiel aanwezig. Het is een permanent natte grond

die vooral in lage depressies, beekvalleien (en riviervalleien) voorkomt, met een hoge waterstand en soms een verveende bovengrond.

In de nabije omgeving van het plangebied zijn amper archeologische gegevens gekend. Meer naar het westen en noordwesten, op de zandrug waar de kern van Waarschoot zich ontwikkelde, zijn wel enkele archeologische sites gekend, maar deze zijn niet relevant voor de lager gelegen, natte gronden ten zuidoosten van de kern. De enige gekende waarden die enigszins in de buurt liggen, zijn een 14de-eeuws brug over de Lieve en het Goed te Arisdonk of Begijnenhoed, opklimmend tot de 13de eeuw, ten zuidwesten van het plangebied, langsheen Arisdonk. Het zijn beiden indicatoren, nog niet archeologisch onderzocht. Gravend archeologisch onderzoek vond nog niet plaats in dit deel van het grondgebied van Waarschoot/Lievegem.

Hoewel er door het gebrek aan archeologisch onderzoek geen concrete archeologische gegevens gekend zijn voor het plangebied en de omgeving, kan aan het terrein een eerder lage archeologische verwachting worden toegekend. Het plangebied is gelegen in een langgerekte, smalle depressie, die weinig of niet geschikt is voor menselijke aanwezigheid. Er bevinden zich permanent natte gronden, die mits ontwatering dienst kunnen doen als weiland of eventueel als akker. Het natte karakter van het terrein wordt bevestigd door de bodemkaart, de quartairgeologische kaart en de aanwezigheid van het Klein Brakeleiken en diverse afwateringsgreppels nabij het terrein. Deze depressie is geen geschikte locatie voor menselijke bewoning of begraving; daarvoor zijn de iets hogere gronden die de depressie in het zuidoosten begrenzen beter geschikt, waardoor het niet verwonderlijk is dat hier in de middeleeuwen het straatgehucht Arisdonk tot ontwikkeling kwam.

Het plangebied wordt verkaveld in 6 bouwloten. De nieuwe woningen sluiten aan op de Molenstraat, er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd in de verkaveling. Alle bouwloten hebben een gelijkaardige opbouw: voortuinstrook, bouwzone, achtertuin. Gezien het een verkavelingsdossier betreft, moet rekening gehouden worden met aanzienlijke bodemingrepen op het volledige terrein: het bouwrijp maken, funderingswerken voor de gebouwen, de aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, tuinaanleg enz. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een lage archeologische verwachting. Het is weinig waarschijnlijk dat er op het terrein een archeologische site aanwezig zou zijn, daarvoor zijn de gronden te nat en te laag gelegen ten opzichte van de directe omgeving. De geplande werken betekenen een grootschalige verstoring van de bodem, maar gezien de lage archeologische verwachting wordt een verder vooronderzoek niet geadviseerd.

Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologische sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.